

Результати опитування здобувачів вищої освіти щодо якості організації освітньої діяльності ПДАФКіС

Опитування здобувачів вищої освіти академії здійснюється відповідно до Положення про організацію оцінювання здобувачами вищої освіти якості освітньої діяльності. Соціологічне опитування студентів з'ясовує яким чином відбувається процес наближення поточного навчання до індивідуалізованого у майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту, охорони здоров'я та в який спосіб здійснюється використання сучасних форм навчання, котрі беруться за мету реформою вищої освіти в Україні. Академія, у процесі підготовки конкурентоспроможних фахівців та здобуття ними необхідних знань, намагається підвищувати продуктивність навчальної та наукової діяльності у студентів при оволодінні цими знаннями, стимулює їх до процесу самовдосконалення та творчої самореалізації як в освітньому процесі, так і за його межами. Цього можна досягти спільними зусиллями з викладачами, деканатами, адміністрацією вузу, які відповідно до впровадження засад студентоцентричної освіти, здійснюють моніторинг її якості, звертають увагу на її недоліки та переваги.

Дане соціологічне опитування було здійснено нами з метою отримання повної і систематизованої інформації щодо оцінювання студентами організації навчального процесу в академії фізичної культури і спорту, визначення фахової гнучкості науково-педагогічного складу, наявності комунікативної культури між викладачем і студентом, а також з'ясування таких факторів, що сприяють якісному особистісному та професійному зростанню майбутніх спеціалістів фізкультурно-спортивної галузі.

Основний метод збору емпіричної інформації – вибіркоче репрезентативне опитування за допомогою роздаткового анонімного анкетування.

Тип вибірки - стратифікована за квотно-типовим принципом. До участі у опитуванні відповідно до вимог теоретичної вибірки дослідження були залучені студенти із різним рівнем успішності. Квоти розраховувались за ознаками статі, а також факультету, курсу, та форми навчання (бюджетна, контрактна) за освітніми програмами. Всього було опитано 111 студентів з 728 чоловік усіх факультетів (з I по VI курс), що склало 15% всього контингенту студентів денної форми навчання в ПДАФКіС. Темі обговорення, що були запропоновані для відповідей студентів, торкалися їх оцінювання якості підготовки фахівців фізичної культури і спорту у ПДАФКіС, діагностики ефективності навчально-виховного процесу, а також змін в навчальному процесі, які повинні відбуватися, ураховуючи очікування та побажання респондентів. Під час дослідження були

отримані кількісні дані, котрі демонструють ставлення студентів щодо надання освітніх послуг в академії.

Мотивація вибору навчального закладу та майбутньої спеціальності

Під час аналізу щодо вибору форми навчання студентами (держбюджет чи контракт) в ПДАФКіС було з'ясовано, що для студентів всіх форм навчання лідирує відповідь «тут надають високий рівень освіти». Аналіз мотивації студентів у питанні вибору навчального закладу та майбутньої спеціальності, постерігається задоволеність ними вибором академії, факультету, обраною спеціальністю. 88 % респондентів (цей показник представлений студентами усіх курсів навчання) позитивно оцінили якість освітніх послуг в академії, з яких 43% дівчат і 45 % хлопців, це вказує на їх вмотивований та адекватний вибір узгодження життєвих стратегій та намірів особистісної професійної реалізації у фізкультурно-спортивній галузі. Обираючи виш для навчання, студенти практично не керуються таким мотивом, як «заклад розташований недалеко від дому». А ось відповіді 17% респондентів засвідчили, що «вступили за порадою друзів, що тут навчаються», 28% «чули багато цікавих відгуків про нього». Дані, що були отримані, свідчать про те, що більшість відповідей вказує на високий рівень задоволеності студентами вибором навчального закладу, показовим фактом є те, що більшість студентів не пошкодували про свій вибір. Лише 8% нинішніх студентів обрали б інший вуз. Профорієнтаційні заходи наразі поступаються іншим джерелам отримання інформації стосовно здобуття вищої освіти та процесу навчання, в тому числі абітурієнти цікавляться досвідом тих студентів, що проходять навчання в тому чи іншому виші, що підтверджує і наше анкетування

Як відомо, результатом освіти є набуття професіоналізму, особистісна самореалізація та актуалізація індивідуальних здібностей, працевлаштування, кар'єра та зарплата, оволодіння методологією самоосвіти, оволодіння широким спектром навичок. Тому обнадійливим є той факт, що свідомо обрана освіта майбутнього тренера, педагога, інструктора-методиста, фахівця з фізичної реабілітації тощо дозволить молодому спеціалісту галузі фізичної культури і спорту бути конкурентоспроможним професіоналом, мати мотивацію до кар'єрного росту та пошуку індивідуалізованого майбутнього.

Оцінка організації навчального процесу

Організація навчального процесу, як об'єкт оцінки, не дуже актуалізується студентством, що можна пояснити іноді труднощами між змістом та формами навчальної діяльності, домінуванням традиційних форм організації навчального процесу. Втім, на запитання «Чи задоволені респонденти освітніми програмами за якими вони навчаються отримали відповіді: поміж студентів факультетів «Фізичного виховання і фізичної культури» і спорту задоволені – 78%, 15% студентів відповіли – скоріше так, ніж ні, а важко відповісти на це питання було лише 7% респондентів. Негативних відповідей на це запитання отримано не було. Але 10% бакалаврів факультету фізичної реабілітації, ерготерапії висловили думку, що освітні програми за фахом повинні поглиблюватися та розширюватися щодо фахових предметів.

Також не мають студенти і неочікуваних уявлень про навчання в академії фізичної культури і спорту. Це є очікуваним фактом, бо зазвичай тренувальна та змагальна діяльність студентів-спортсменів визначає тип професійного мислення, що дозволяє надалі більш ефективно вдосконалювати професійні навички і має переваги перед отриманням теоретичних знань. Також приємним моментом є те, що 82% бакалаврів (загальна кількість студентів серед усіх курсів) та 85% магістрів академії не мають особливих претензій до освітніх програм, і вважають, що освітні програми відповідають сучасним вимогам.

На запитання про те «Що б Ви хотіли змінити для покращення освітнього процесу?» отримано наступні відповіді: 48% респондентів відстоюють самостійний вибір навчальних дисциплін та збільшення їх кількості, а здійснення міжнародного обміну між вишами та можливість ознайомлення із закордонним досвідом в обраній професійній сфері вважають актуальними 28% респондентів.

Організація проходження практики за фахом

Результати дослідження також підтверджують існуючу гіпотезу про те, що студенти отримують в академії високу теоретичну підготовку, проте їм не вистачає практичного досвіду та навичок професійної діяльності. Особливо важливими тут є відповіді студентів факультету фізичного виховання, майбутніх педагогів, для яких структура навчального процесу складає професійний інтерес. Більшість з них, 74% – це бакалаври факультету фізичного виховання та фізичної культури і спорту III курсу, для яких педагогічна практика у середній школі залишається не лише цікавим досвідом, а й усвідомленням важливості отримання даного досвіду. Про це свідчить 45% позитивних

відповідей. Варто зазначити, що задоволених результатами проходження практики серед тих студентів, що навчаються за контрактною формою, на 15% більше, ніж тих, хто навчається на бюджеті. На наш погляд, це пояснюється тим, що студент-контрактник раніше і чіткіше орієнтований на практичну діяльність (з метою отримання заробітку), ширше обізнаний з потребами ринку послуг у професійній сфері.

Також зацікавлені проходженням практики бакалаври IV курсу факультету фізичної реабілітації: у них цей показник дорівнює 85%, що підтверджує задоволеність результатами проходження практики за фахом.

Соціологічне опитування студентів ПДАФКіС засвідчує, що професійна мотивація студентів активно формується на III та IV курсах навчання, коли поглиблено вивчаються професійно-орієнтовані дисципліни та відбувається реальне ознайомлення з практикою, тоді як на I та II курсах студенти проігнорували питання щодо фахової практики, це є прогнозованим, оскільки на молодших курсах акцент у навчальному процесі робиться на теоретичних дисциплінах. Це означає, що головне стратегічно життєве рішення щодо професійного самовизначення знаходиться у стадії зростання, і стратегія досягнення у них ще не вибудована. Лише 23% студентів II курсу і 9% першокурсників працюють (підробляють) за фахом поза навчальним процесом. З боку академії треба звертати увагу щодо формування (і підтримування) прагнень студентів виявити свої можливості і ствердити себе через навчально-професійну діяльність, особливо за фахом, розвивати позитивну та адекватну професійну самооцінку студента.

Участь студентів ПДАФКіС у науково-дослідницькій діяльності

Що стосується наукової роботи студентів, то результати опитування свідчать про те, що більша половина опитаних (58%) ще не брали участь у науково-дослідницькій роботі в академії, але в майбутньому вважають за потрібне. На I-III курсах цей показник коливається у межах 58% до 50% .

Кількість студентів усіх форм навчання, що беруть участь у наукових конференціях, є незначною, але вона складає 8% на перших двох курсах і збільшується до 15% на старших курсах (III-V курси), загальна кількість студентів, які публікують статті у збірниках наукових конференцій, складає 12%, з них 10% – студенти IV-V курсів, та дещо вищий показник – 19% студентів, які беруть участь у науково-теоретичних семінарах академії, у роботі наукових студентських гуртків, клубів, у студентських наукових олімпіадах, що проводяться різними кафедрами у ПДАФКіС.

На думку студентів, факторами, які удосконалюють навчальний процес виступають не тільки широка комп'ютеризація навчального процесу, впровадження нових і корекція існуючих навчальних курсів і програм з урахуванням побажань студентів, а й можливий доступ до активних форм навчання в мережі Інтернет, підтримання зв'язку з викладачем он-лайн чи за допомогою електронної пошти.

Отримані результати нашого анкетування дозволяють керівництву академії більш раціонально підійти до питань оптимізації навчально-методичного забезпечення, що супроводжує освітній процес під час академічної допомоги студентам ПДАФКіС. Академічну культуру, яку можна визначити як сформовану систему поведінкових стереотипів студента, що позначаються морально-етичними традиціями оцінювання його знань, свідчить про стійкі норми та стосунки в таких зв'язках як «студент-студент», «студент-викладач», «студент-вуз». Під час оволодіння освітою у сфері фізичної культури і спорту, в академії формується етична позиція студента, його переконання, вироблення ціннісних норм, що орієнтовані на майбутню професію студента. Тому отримані дані на питання «Чи відчують на собі академічну допомогу студенти ПДАФКіС?» демонструють обізнаність молодих людей з цього приводу. Про це свідчить 66% відповідей усіх опитаних. Але, за даними опитування, 38% студентів здебільшого не знайомі з правилами цитування; не знають, що вважати «плагіатом» 64% студентів. Такими явищами як усунення від іспиту як вид покарання трапляється рідко (3%), а з випадками виключення за академічну недоброчесність респонденти взагалі не зустрічались.

Забезпечення академії інформаційними джерелами та науково-методичною літературою

Академія вирішує питання про інформаційне забезпечення навчального процесу, що відіграє важливу роль у підготовці студентів, і є одним з вирішальних чинників формування майбутніх фахівців фізкультурно-спортивної галузі. Формування ціннісних орієнтацій у навчанні та вироблення у студентів умінь самостійно працювати з різними джерелами інформації нагальне завдання, стан якого потребує ретельного вивчення.

Тому одним із завдань соціологічного дослідження було виявлення, як саме студенти використовують бібліотечні ресурси, інформаційні джерела, мережу Інтернет для підготовки до навчального процесу, яким чином відбувається оволодіння інформаційними технологіями і застосовуються знання на практиці для забезпечення

умов у самопізнанні, самовихованні, самовдосконаленні, підтриманні допитливості й «пізнавального» клімату в студентській академічній групі.

Найбільш затребуваним джерелом отримання інформації для навчання нинішнього студента фізкультурно-спортивної галузі є Інтернет. Про що засвідчує високий відсоток відповідей – 94%. Натомість знизилась роль підручників та навчальної літератури в якості джерела інформації для навчання, лише 34% респондентів відповіли, що це є для них важливим. Але також важливими для студентів, згідно з їх відповідями, є аспекти вільного доступу до комп'ютерів та інтернет-ресурсів в академії та гуртожитку.

Корупційні практики та їх запобігання

Реформа вищої освіти забезпечить реальні можливості для реалізації потенціалу викладача вищої школи лише в тому разі, якщо вона буде направлена на розблокування тих механізмів, які сьогодні унеможливають формування повноцінного конкурентного середовища у вищій школі. Для того, щоб мінімізувати ризики втягнення академії, її керівництва та професорсько-викладацького складу до прояву хабарництва чи винагороди викладачів потрібно спостерігати за виявленням фактів хабарництва та корупції під час навчального процесу та сесії. На питання «Що, на Вашу думку, варто зробити, щоб запобігти корупції в системі освіти» студенти ПДАФКіС перекладають відповідальність за здійснення корупційної взаємодії на викладача.

Студентам було задане питання: «Чи доводилось Вам стикатися з випадками корупції в академії?». 69 % серед опитаних студентів особисто не стикалися з випадками корупції у власному вищому навчальному закладі, але чули про це від друзів та знайомих. 20% респондентів не стикалися з випадками корупції у власному вищому навчальному закладі, але чули про це від друзів та знайомих, було важко відповісти на це питання було 11% студентів. Наявність таких даних говорить про низьку ймовірність корупційного фону у закладі, і середній рівень обізнаності які не мають особистого корупційного досвіду, але чули про ситуації корупційної взаємодії від друзів чи знайомих.

Згідно з отриманими даними студенти старших курсів не були залучені до хабарництва як повноправні суб'єкти, не виступали його опосередкованими учасниками. Саме з недостатньою фінансовою винагородою викладача й низьким соціальним статусом педагога студенти пов'язують відхилення від стандартів у вищій школі. Вони вважають викладача «жертвою системи». Так, 29 % студентів III курсу, 31% студентів IV курсу, і 40% студентів V курсу погоджуються тою чи іншою мірою, що держава не може

забезпечити викладачам відповідний рівень життя, і викладачі мають право його забезпечити собі самостійно, зокрема, хабарями.

Розподіляючи отримані відповіді на це питання можна представити наступним чином: більшість першокурсників – 95% усіх форм навчанням не зіштовхувалися з такими явищами, а 5% студентів важко дати відповідь, на старших курсах тенденція трохи змінюється, але не суттєво. Кожний п'ятий студент відчував в той чи інший момент домінування викладача, але не сприймав ситуацію як таку, що потрібно вирішувати за допомогою хабаря чи винагороди.

Педагогічна взаємодія в академії

Студенти зазначили, з якими складними моментами вони стикаються в результаті педагогічної взаємодії з викладачами: 58% респондентів усіх курсів навчання зазначають наявність авторитарного стилю спілкування, 56% респондентів вбачають необхідність перебудови стилю викладання (від непродуктивних завдань до більш творчих форм проведення занять), для 45% респондентів емоційність викладача в оцінюванні знань є неприємним фактом. Подолання негативних аспектів пов'язується із необхідністю змінити внутрішні компоненти індивідуального стилю педагогічної взаємодії та проявити готовність змінюватися.

Аналізуючи відповіді студентів, можна виділити наступні чинники незадоволеності від взаємодії із викладачем під час навчального процесу: 49% бакалаврів і 34% магістрів вказують на домінування монологічного стилю ведення лекційних занять, про дотримання викладачем жорсткої рольової дистанції вказують 51% першокурсників, на старших курсах тенденція змінюється на краще, про що свідчить зменшення до 35% загальних відповідей студентів-бакалаврів, а серед магістрів – лише 12% вважають, що є наявності жорсткої дистанції між студентом і викладачем.

У студентів-бакалаврів спостерігається також певний скептицизм до інновацій щодо педагогічної взаємодії у навчальному процесі, жорстке ставлення викладача до студентів (68% відповідей), ігнорування власної думки студентів (40% відповідей), дисонанс особистісних та професійних якостей викладача (53% відповідей), відсутність толерантності, розуміння у стосунках (52% відповідей). Проте варто зазначити, що 35% бакалаврів усіх форм навчання висловлюються про гарний стиль взаємодії та 18% наголошують на нейтральний тип взаємодії, 57% магістрів задоволені взаємопорозумінням з викладачами під час навчального процесу в магістратурі, відчувають

підтримку і допомогу в процесі власної наукової роботи, лише для 6% магістрів відповідь на це питання було складною.

Дані показники відображають погляди студентів, що дозволяє дійти наступних висновків: у половини представників науково-педагогічного складу спостерігається домінування викладача як стиль взаємодії, тобто є тенденція до зниження функціональної взаємодії, це позначається на неспроможності впливати на особистісне зростання студента.

Запровадження підходів гендерної освіти в навчальний процес

Існує певна проблема підготовки майбутнього фахівця з фізичної культури і спорту із урахуванням гендерного підходу. Цей підхід ще не знайшов широкого втілення в освітній процес. Акцентуючи увагу на гендерній проблематиці в освіті, ми відштовхуємося від точки зору інтересів молодих людей (студентів і студенток) щодо гендерної проблематики та необхідної кількості знань. Переважна частина студентів (92%) різних форм навчання в академії вважає за необхідне обговорювати проблеми гендерної освіти як аспекту сучасної педагогіки, але на жаль соціально-гуманітарний цикл дисциплін не передбачає навчального курсу з проблем гендеру, у спорті в тому числі. У цьому питанні досить одностайні і юнаки, і дівчата, студенти і студентки бакалаврату та магістратури. На цей факт треба звернути увагу з боку адміністрації академії.

ВИСНОВКИ

Дослідження виявило ряд позитивних характеристик здобувачів вищої освіти ПДАФКіС: студенти освітнього закладу мають високий рівень мотивації до навчання, націлені на формування професійних компетенцій практичних навичок для професійної реалізації у суспільстві.

1. Професійне становлення особистості починається зі стадії формування професійних намірів. Найважливішими чинниками професійного вибору залишається інтерес до професії, сфери діяльності. При виборі вишу важливу роль відіграє аргумент щодо рівня і якості освіти, яка в ньому подається.

Втім, менш значущими для нинішніх першокурсників виявився чинник вибору академії «поради знайомих, друзів», Бакалаври надають більшого значення практики за фахом, ніж теоретичним знанням.

2. Основним мотивом для 2/3 студентів під час вибору своєї майбутньої професії стала визначальним чинником можливість працевлаштування. Стільки ж студентів

вважають майбутню професію престижністю у суспільстві визначальним чинником. Дуже малий відсоток студентів зазначили, що свій вибір зробили випадково. 10% першокурсників вибір спеціальності роблять несвідомо. Значно менша кількість студентів, та частка першокурсників, які б змінили вибір щодо навчального закладу.

Отже, профорієнтація студентської молоді наразі відмовляється профорієнтаційних заходів минулого, ніхто з першокурсників не вказував про профорієнтаційні заходи у школах, мотиви змінюються.

3. На стадії професійної освіти, особливо це стосується студентів бакалаврів молодших курсів, тому що виникають труднощі під час поєднання навчального процесу із тренувальним, деякі студенти певний період перебувають у стані розгубленості та розчарування. Виникає невдоволення окремими дисциплінами, з'являються сумніви в правильності професійного вибору, падає інтерес до навчання. Але не зважаючи на це, для четвертокурсників не притаманне розчарування у процесі навчання, якості навчання, обраному факультеті, спеціальності. Але щодо перспектив працевлаштування, знаходження високооплачуваної та престижної професії, затребуваності професії - вони більш оптимістичні у порівнянні з нинішніми першокурсниками, тому що є більш обізнаними з ринком праці. Тобто значною мірою вже розраховують на власні сили. І ця тенденція має посилитись.

4. Студенти частіше підкреслювали використання викладачами ПДАФКіС майже всіх, запропонованих у відповідях анкети, активних методів викладання. Тут є певний дисонанс: з одного боку - висока оцінка роботи викладачів, їх професійних та особистих якостей, з іншого - розчарування можливостях після одержання освіти. На нашу думку, це обумовлюється зростанням безробіття в Україні, зниженням можливості для молодих спеціалістів, що не мають досвіду роботи, працевлаштуватися.

Ще в більшій мірі, студенти відзначають нестачу практичного досвіду, навичок професійної діяльності. Крім того, зауважують, що академія недостатньо вчить їх самостійно мислити.

Студенти зацікавлені науковою діяльністю, але беруть в ній участь не дуже активно. Абсолютні показники невеликі, але вони мають зростати.

Студенти повною мірою використовують Інтернет, вони також частіше почали користуватись такими джерелами інформації: довідники, словники, енциклопедії; науково-популярна література; література іноземною мовою; наукові журнали; наукові книги. Натомість рідше стали користуватись підручниками та навчальною літературою.

Інтернет також активно використовується в основному для пошуку цікавої інформації, листування, пошуку новин.

5. Удосконалення навчального процесу студенти бачать у створенні програм підготовки магістрів та бакалаврів, сумісних з європейськими; визнання диплому ПДАФКіС в інших країнах, а також не проти, щоб академія допомогла їм у працевлаштуванням. Важливими для студентів є вільний доступ до комп'ютерів та Інтернету в академії та гуртожитку, отримання самостійного вибору навчальних дисциплін, брати участь студентам у міжнародному досвіді європейських закладів фізкультурно-спортивного профілю.

Більшість студентів задоволені підручниками та науково-методичною літературою, матеріально-технічним забезпеченням навчального процесу, організації самостійної роботи під керівництвом викладача.

Низький рівень задоволення визначено у студентів академії, зокрема першого курсу, умовами перебування в гуртожитку, також студенти хотіли б мати відремонтовані аудиторії II корпусу.

6. В сучасних умовах загострюються протиріччя і ускладнюється характер професійних орієнтацій студентів, змушених адаптуватися до нестабільної ситуації на ринку праці, орієнтуватися на роботу не за фахом, перенавчатися за іншою спеціальністю. Студенти мають бажання працювати під час навчання. Серед опитаних багато студентів, які не працюють, але мають бажання.

РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Серед заходів подальшої активізації навчального процесу необхідно створювати умови для впровадження таких знань у навчальний процес: підвищення комунікативної культури між викладачем та студентом; організації педагогічного керування самостійної роботи студентів з урахуванням новітніх форм та інформаційних технологій; впровадження інноваційних методів навчання.

2. Активізувати можливості використання Інтернету як джерела освітньої інформації – наукові та науково-популярні статті, енциклопедії, електронні підручники, електронні варіанти методичних посібників та рекомендацій, матеріали, що розміщуються викладачами на сайт академії, підтримання інформаційного зв'язку між студентами та викладачами.

3. Допомогати студентам протягом навчання визначитись із майбутньою професією та необхідним багажем знань та навичок, які повинен мати спеціаліст в галузі

фізичної культури та спорту. У профорієнтаційній роботі слід звернути увагу на тих абітурієнтів, які свій професійний вибір здійснюють випадково. Створювати позитивну, приємну та дружню атмосферу у стосунках між як викладачами і студентами.

4. Надавати більше можливостей для участі студентів у грантових програмах, їх стажуванні за кордоном, ввести у навчальні курси питання з гендерної освіти в спорті.

5. Здійснювати моніторинг сучасних вимог до фахівців фізкультурно-спортивної галузі, вивчати сучасний стан попиту на ринку праці вчителів, тренерів, інструкторів-методистів, фізичних терапевтів та ерготерапевтів. Необхідно постійно аналізувати ринок праці, відслідковувати результати працевлаштування власних випускників, коригувати на основі даної інформації наповнюваність навчальних програм, практики студентів.

6. Покращити умови для навчання в корпусах академії, проживання в гуртожитку, надати вільний доступ до комп'ютерів, Інтернету в корпусах академії та гуртожитку.